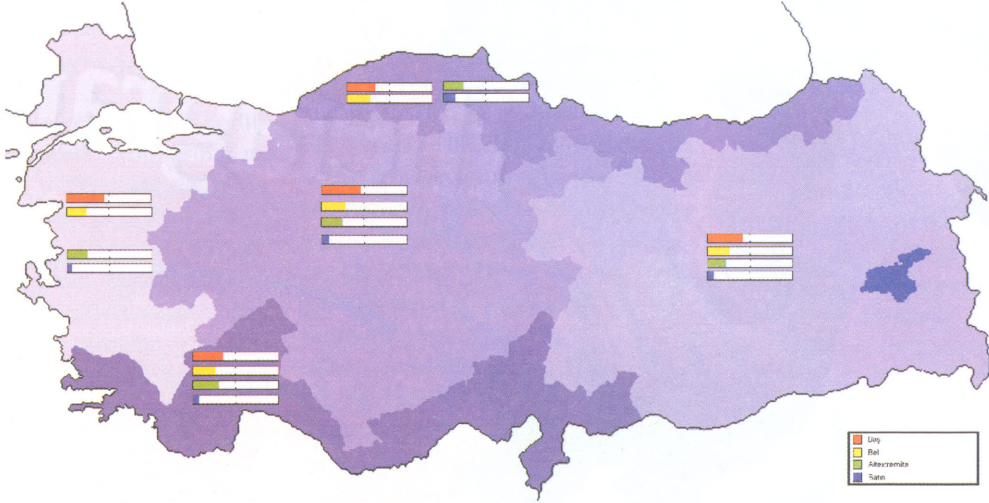

TÜRKİYE'NİN AĞRI HARİTASI ÇIKARILDI

TÜRKİYE AĞRI HARİTASI

Türk Eczacıları Birliği Ar-Ge Birimince; bilimsel koordinatörlüğünü Prof. Dr. Serdar Erdine'nin yaptığı, gereç-yöntemini Doç Dr. Onur Hamzaoğlu'nun hazırladığı, Bayer Türk, Hoechst Marion Roussel ve Roche tarafından finansal desteği sağlanan "Türkiye'de Erişkinlerin Ağrı Sıklığı ve Başetme Yöntemleri" adlı proje bir yıllık bir çalışma sonucunda tamamlanmıştır. Araştırma sonuçları önümüzdeki aylarda kitap olarak basılacaktır.

Araştırma 3-6 Ekim 1999 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen V. Ulusal Ağrı Kongresi'nde "Türkiye'nin Ağrı Haritası" sempozyumunda sunulmuştur. Bu sunu Prof. Dr.Serdar Erdine, TEB Genel Başkanı Başkanı Ecz. Mehmet Domaç ve TEB Ar-Ge araştırmacıları tarafından yapılmıştır.

Ayrıca projemizin kapsamı içinde olan "Ağrı ve Analjezik Kullanımı Eğitici Eczacı Eğitimi" programı da 23- 24 Ekim 1999 tarihinde İstanbul Holiday Inn otelinde yapılmıştır. Bu eğitim 21 eczacı odasından 43 eczacı ile gerçekleştirilmiştir.

Sos. Ecehan Balta (TEB)
Yük.Hemşire Özlem Özkan (TEB)

Türkiye'nin Ağrı Haritası sempozyumunda sunulan araştırmanın bulgularını kısaca özetlemek gerekirse;

✓ Araştırma dokuz aylık bir süre içinde ülkemizdeki beş demografik bölgede (batı, doğu, kuzey, güney ve orta) bulunan 15 ilde (İstanbul, Edirne, Denizli, Bingöl, Kars, Tunceli, Zonguldak, Ordu, Trabzon, Burdur, Hatay, İçel, Kütahya, Karaman ve Ankara) 3026 katılımcıyla yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiştir.

✓ Araştırmayla öncelikle ülkeyi temsil eder bir ağrı prevalansını saptamak, bu prevalansın yaş, demografik bölge (Doğu, Batı, Kuzey, Güney ve Orta), cinsiyet, yerleşim yeri (kır, kent) ve sosyo ekonomik duruma (alt, orta alt, orta ve orta üst sosyo-ekonomik tabaka) göre dağılımına bakarak *Türkiye Ağrı Haritasını*,

✓ Daha sonra da ağrısı olanların daha önceden tanımlanmış özelliklerine dayanan verilerle analjezik

kullanımını belirleyerek *Ülkemizde Ağrısı Olanların Analjezik Kullanım Haritasını* çıkarmak amaçlanmıştır.

✓ Ayrıca analjeziklerin akılcı kullanılıp kullanılmadığını, ağrıda sağlık hizmetlerinin kullanımını ve ağrıya bağlı işgünü kaybını belirlemek araştırmanın diğer amaçlarındandır.

Eldedilen sonuçlara göre;

○ Türkiye'deki erişkinlerin yarısından fazlası (%63.5) ağrı şikayeti ile karşı karşıya olup, bu ağrıların %73.2'si kronik ağrıdır. Ağrı prevalansı kadınlarda, kentte ve batı ve doğu bölgelerinde yaşayanlarda ve alt sosyo ekonomik tabakada bulunanlarda daha fazladır.

○ Ağrı sıklığı yaş arttıkça artmakta, ağrısı olanlarda ise yaş küçüldükçe aldığı pay büyümekte ve de sosyo ekonomik düzey düştükçe hem ağrı prevalansı, hem de ağrısı olanların içindeki pay artmaktadır.

○ Ağrısı olduğunu ifade eden katılımcıların yaklaşık yarısı (%44.0) ağrı başlangıç nedenini bilmemekte, "kendiliğinden" olarak tanımlamak-

tadır. Soğuk hava, yorgunluk, stres ve ayakta durma ağrısı arttıran, sert zeminde yatma, masaj, uyuma, sıcak hava ve dinlenme de ağrısı azaltan faktörlerdir.

○ Baş (%26.2) bel (%14.1), alt ekstremitte (%13.2) ve batin (%11.2) en sık görülen ağrı yerleri olup, ilk üç ağrı kentte yaşayanlarda kırsal bölgeye göre üç kat daha fazladır. Baş ve batin ağrıları genç yaş grubunda (%38.8) daha fazla olup, yaş arttıkça azalmaktadır. Ayrıca bel, alt ekstremitte ağrıların yaklaşık yarısı (%45.4) sadece alt sosyo ekonomik tabakada bulunmaktadır.

○ Ağrısı olanların yarısından fazlası fiziksel (%67.7) ve sosyal (%56.6), dördte biri de (%27.0) mesleki aktivitelerin kısıtlandığını ifade etmektedir. En şiddetli ağrılar sırasıyla; alt ekstremitte, baş, batin ve beldir. Ağrının şiddetiyle en fazla kısıtlanan aktiviteler ise ev işleri, sosyal aktiviteler ve iş yaşamıdır. Ağrı bu aktiviteleri orta derecede bir şiddet ile kısıtlamaktadır.

○ Ağrısı olanların %7'si hiçbir başetme yöntemi kullanmamaktadır. Beşte biri de analjezik dışı yöntemleri tercih etmektedir.

○ Tüm katılımcılar arasında analjezik kullanımı %73'dür. Ağrı kırdada daha az görülmesine rağmen, anal-

jezik kullananların içindeki pay olarak değerlendirildiğinde kır kentten iki kat daha fazladır.

○ Erkeklere göre daha fazla ağrısı olan kadınlarda analjezik kullanımı da yüksektir. Analjezik kullananların %56.2'si kadın, %43.8'i erkektir. Ağrı sıklığı en düşük olan iki bölge (kuzey ve güney) analjezik kullanımında yüksek bir paya sahiptir.

○ Analjeziğin reçetede belirtilen dozda kullanım oranı %59.6'dır. Kadınlarda, kuzey ve güneyde yaşayanlar, kırsal yerleşim yerinde bulunanlarda doza uygun kullanım daha yüksektir. Yaş ve sosyo ekonomik düzey arttıkça doza uygun kullanım artmaktadır. Dozuna uygun kullananların ise büyük bir çoğunluğunu kadınlar, batı bölgesinde ve kentte yaşayanlar oluşturmaktadır.

○ Katılımcıların yarısı (%58.4) hekime giderek, %15.1'i komşu- arkadaş tavsiyesi ile, %7.5' i eczacıya danışarak analjezik kullanmaktadır. Ağrısı olanların yaklaşık yarısı hekim tavsiyesi ile reçeteye uygun olarak ağrı kesici kullanmaktadır.

○ Analjezik dışında en fazla tercih edilen başetme yöntemleri sırasıyla dinlenme (%31.5), masaj (%16.9) ve soğuk- sıcak uygulama (%14.1) dir.

Son üç ayda ağrı nedeniyle acile başvuru %12.9, hastaneye yatma ise %4.3'tür.

○ Tüm ağrılarda son üç aydaki iş günü kaybı 2830 gündür. Ağrısı olanlar arasında (1922 kişi) üç ayda kişi başına düşen iş günü kaybı 1.5'dur. Bel ağrısındaki iş günü kaybı da toplam 825 iş günü olmuştur.

Bu çalışmada ortaya çıkan bulgulara bakılarak, ülkemizde rasyonel analjezik kullanımının söz konusu olmadığı ve ağrı ile baş etmede büyük bir oranda palyatif yöntemler tercih edildiği düşünülürse rahatlıkla ülkemiz ağrı ve ağrı ile başetme sorunuyla karşı karşıyadır denilebilir.

Buradan elde edilen verilerden yola çıkılarak ağrının ayrıntılı klinik tanılama programları ile tanınması, ağrının erken tanısı ve ağrılı hastaya yaklaşımda ya da rasyonel analjezik kullanımına yönelik tedavide, bakımında ve eğitim programlarında etkin stratejiler geliştirmek için önemli girişimler olacaktır. Bununla birlikte ağrı karşısında rasyonel analjezik kullanımı için hem sağlık çalışanlarının, hem de toplumun sağlık eğitimi programları ile eğitilmesi gereksiz ve yanlış ilaç kullanımını azaltan önemli aktiviteler olarak görülmektedir.

TÜRKİYE ANALJEZİK KULLANIM HARİTASI

